

www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY
Sponsored by IBU

Arap Şiirinde Romantik Bir Şair ‘Alî Mahmûd Tâhâ ve Şiirleri

A Romantic Poet in the Arab Poetry ‘Alî Mahmoud Tâhâ and His Poems

Turgay Gökgöz* - Bekir Mehmetali**

Abstract: Poetry, which reached its peak in the Jahiliyya period in Arabic literature, which can also be called the oldest literary genre of Arabic literature, in fact, it witnessed various developments in Lebanon before Egypt, and then, with the invasion of Egypt in 1798 by Napoleon, the initiation of modern Arabic literature and the establishment of a printing house in Egypt during the governorship of Muhammad ‘Alî Pasha, sending students to Europe and translation, imitation and copyright movements started within the framework of their activities and Egypt reached its peak in modern Arabic literature. These developments not only affected the prose genre, but also led to the emergence of the schools, which are one of the contributors to the development of modern Arabic poetry. These schools are Madrasa al-Ahyâ, whose representatives are names such as Mahmoud Sâmî al-Bârûdî, Ahmad Shawqî and Hafîz İbrâhîm, who want to enliven traditional Arabic poetry. Dîwân Group, which includes names such as ‘Abd al-Rahman Shukrî and ‘Abbâs Mahmoud al-‘Akkâd, who were influenced by British romantics and represent romance. It is the Mahjar School born in the American continent, led by names such as Gibran Khalil Gibran, Mikhail Naimy and Amin Reihani and the Apollo Group founded by Ahmad Zakî Abû Shâdî and his friends in 1932. In the Apollo school, names such as Ahmad Zakî Abû Shâdî, İbrâhîm Nâgî, ‘Alî Mahmoud Tâhâ, Mohammad ‘Abd al-Mu’tî al-Hemsherî, Mahmoud Hassan İsmâ’il and Sâlih Javdat attract attention. Ahmad Shawqî was elected as the first president of the Apollo School in the relevant period; but Khalil Mutran was replaced as he passed away several days later. The representatives of this movement, which first set out by establishing a magazine later announced that they had turned into a school. Contrary to popular belief, Apollo Magazine, which was actively published for a short period of 2 years and 3 months, has been felt in Arabic literature and its effect has been mentioned even today. Even though ‘Alî Mahmoud Tâhâ School does not come to the fore much, it is among the important names that help in the development of young people with their poems. Factors such as his knowledge of Western languages, his visits to European countries and his influence by Western romantics are the features that make him different. In fact, these features we have mentioned remind us of the most important authors of Lebanese literature such as Gibran, Mikhail Naimy and Amin Reihani. In this study, in order to introduce ” ‘Alî Mahmoud Tâhâ” to the reader of Arabic language in our country and to make the poet more known in the field of Arabic language and literature and to carry out various academic studies about him, first of all, it is aimed to give information about

* Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
Asst. Prof. Dr. Kilis 7 Aralık University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Eastern Languages and Literatures
ORCID 0000-0002-9742-2722
trgy1987@hotmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
Asst. Prof. Dr. Kilis 7 Aralık University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Eastern Languages and Literatures
ORCID 0000-0003-2783-8543
bekir.mehmetali@kilis.edu.tr

Cite as/ Atf: Gökgöz, T. & Mehmetali B. (2020). Arap şiirinde romantik bir şair ‘Alî Mahmûd Tâhâ ve şiirleri. *Turkish Studies - Language*, 15(4), 1849-1861. <https://dx.doi.org/10.47845/TurkishStudies.46748>

Received/Geliş: 05 October/Ekim 2020

Accepted/Kabul: 20 December/Aralık 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 25 December/Aralık 2020

CC BY-NC 4.0

the life of ‘Alî Mahmud Tâhâ, then his works and finally his literary personality and to present a variety of his diwans.

Structured Abstract: With the invasion of Egypt by Napoleon in 1798 and the increase in relations between the Arabs and the West, the modernization movement started. However, in order for a change to occur within this new process, it will be necessary to wait for 20th century. With the beginning of the new century, poets will begin to move away from classical culture and get closer to modern culture. In this context, the innovation movement initiated by Mahmud Sâmî al-Bârûdî in Egypt and the literary activities initiated by the names within the literature of Mahjar are important. The neo-classicism (al-Klâsikiyye al-Jedîde) movement, which was the pioneer of Mahmud Sâmî al-Bârûdî, tried to take the poems of the great poets of the Abbasid period as an example.

The first radical change in Arabic poetry took place in the poems of Khalîl Mutran (1872-1949), an Egyptian poet of Lebanese origin. The factor that constitutes the source of Mutran’s new searches in his poems is a thought movement that advocates change, innovation and taking Europe’s example in many fields. The Diwan Group also has an important influence on the modernization of Arabic poetry. This community was founded in Egypt by names such as ‘Abd al-Rahman Shukrî (1886-1958), ‘Abbâs Mahmud al-‘Akkâd (1889-1964) and İbrâhîm ‘Abdulqâdir el-Mâzinî (1889-1949). Diwan Group, influenced by British romantic poets and critics, adopted the English romance and emerged under the name of “British School” at the beginning. An important school established after this trend is the Apollo Group established in Cairo under the leadership of Ahmad Zakî Abu Shadî. The aim of this group is to raise the level of Arabic poetry and to support artistic innovations and poets in every sense. One of the groups that contributed significantly to the inclusion of Arabic poetry in the romantic movement is the Mahjar School formed by the literary scholars who migrated from the Middle East to the America, including Gibran Khalil Gibran.

One of the influential schools of modern Arabic poetry, ‘Alî Mahmud Tâhâ, one of the important representatives of the Apollo Group, is seen to have influenced the young people and literati of the period with the old words of the 1940s. Considering his literary background, his knowledge of Western languages such as English and French and his visits to European countries are among the factors that follow Western literatures from his young age. Of course, he was influenced by western literature and was influenced by the success of romance, and romance failed to take his place among the few romantic poets of his era, poetry his poems. He tried to explain the West by getting rid of the traditionalism in his poems and in this context he tried to add innovations to the period. Poetry, poet, love, nature, human suffering, love, wine, women, longing for youth and European travels in his poems, especially the unique ones such as love, nature, religious experience, creative creativity and endless search are the elements that attract attention in their poems as a romantic. Finally, it was understood that Tâhâ, who was seen as an extraordinary poet, did not come to the fore in Apollo during his lifetime.

The first poems of ‘Alî Tâhâ, exhibit the pessimism of a seventeen-year-old person in a certain state of mind. The house of ‘Alî Tâhâ in Sulayman Pasha street in the rich region of Cairo was a literary place where he spent time with many of his friends. He had never been married, which was not typical in a society like Egypt. ‘Alî Tâhâ’s later poems are inspired by artists. On the other hand, as well as his poems about wine, the titles in the second collections of both ‘Alî Tâhâ and Nâgî were clearly inspired by Egyptian nightlife. ‘Alî Tâhâ, often considered one of the leading poets of the Apollo Group and it was assumed that after 1932 the community regularly contributed to its journals. However, it never stood out on Apollo. He contributed first to es-Siyâsa al-‘Usbû’iyye and later to al-Risâlah. He published more articles in al-Muqtataf than Apollo. However, the first collection of Tâhâ was not published in Abu Shadî’s *al-Te ‘âvun* publishing house, where the works of many names were published.

When ‘Alî Tâhâ debuted as a “modern” poet in his youth, he was a very influential writer, although he was not greeted with enthusiasm by innovation fans. When ‘Alî Tâhâ initially met the Apollo poets, he started to be remembered a lot with this group over time. On the other hand, it is striking how much it was appreciated later by those who were considered “conservative” in the early period. In 1934, Mustafa Sâdık al-Râfî’î studied *al-Mallâhi al-Tâ’ih* and defended this collection against ‘Abdulqâdir al-Mâzinî, who criticized this collection with the plurality of words.

Keywords: Arabic Language, ‘Alî Mahmud Tâhâ, Apollo Society, Romanticism, Arabic Poetry.

Öz: Arap edebiyatında Cahiliye döneminde doruk noktasına ulaşan ve aynı zamanda Arap edebiyatının en eski edebi türü olan şiir, aslında Mısır’dan önce Lübnan’da çeşitli gelişmelere tanıklık etmiş akabinde ise Napolyon’un 1798 yılında Mısır’ı işgali ile modern Arap edebiyatının başlatılması ve Kavalalı Mehmet Ali Paşa’nın valiliği sürecinde Mısır’da matbaanın kurulması, Avrupa’ya öğrencilerin gönderilmesi ve çeviri faaliyetleri çerçevesinde çeviri, taklit ve telif hareketleri başlaması ile Mısır modern Arap edebiyatında zirveye çıkmıştır. Bu gelişmeler nesir türünü etkilediği gibi modern Arap şiirinin gelişmesinde katkıda bulunan unsurlardan birisi olan ekollerin açığa çıkmasına da vesile olmuştur. Bu ekoller ise geleneksel Arap şiirine canlılık kazandırmayı isteyen ve temsilcileri arasında Mahmûd Sâmî el-Bârûdî, Ahmed Şevkî ve Hafız İbrâhîm gibi isimlerin olduğu Medresetu’l-İhyâ, İngiliz romantiklerinden etkilenen ve romantizmi temsil eden Abdurrahman Şukrî ve Abbâs Mahmûd Akkâd gibi isimlerin yer aldığı Divân Grubu, başını Cibrân, Mihâ’il Nu’ayme ve Emîn er-Reyhânî gibi isimlerin çektiği Amerika kıtasında doğan Mehcer Ekolü ve 1932 yılında Ebû Şâdî ve arkadaşları tarafından tesis edilen Apollo Grubu’dur. Apollo ekolünde ilk olarak Ahmed Zekî Ebû Şâdî, İbrâhîm Nâcî, ‘Alî Mahmûd Tâhâ, Muhammed ‘Abdulmu’ti el-Hemşerî, Mahmûd Hasen İsmâ’il ve Sâlih Cevdet gibi isimler dikkati çeker. İlgili dönemde Apollo ekolünün ilk başkanı olarak Ahmed Şevkî seçilir; ancak seçilmesinden birkaç gün sonra vefat ettiği için yerine Halîl Mutrân geçer. İlk iş olarak bir dergi kurup yola çıkan bu akımın temsilcileri daha sonraları bir ekol haline dönüştüklerini ilan ederler. 2 yıl 3 ay gibi kısa bir süre aktif olarak yayımlanan *Apollo* Dergisi sanıldığı gibi aksine Arap edebiyatında oldukça hissedilmiş ve günümüzde bile etkisinden bahsedilir olmuştur. Bu bağlamda ilgili ekolün pek çok temsilcisi olduğu gibi içerisinden ‘Alî Mahmûd Tâhâ, gibi gençlik döneminde gelecek vaat eden önemli şairler de yetişebilmiştir. ‘Alî Mahmûd Tâhâ ekol içerisinde çok fazla ön plana çıkmasa da şiirleriyle dönemin gençlerini etkiler ve bu türün gelişiminde katkı sağlayan önemli isimler arasında yerini alır. Batı dillerine vakıf oluşu, Avrupa ülkelerine sıklıkla gerçekleştirdiği ziyaretleri ve Batılı romantiklerden etkilenmesi gibi unsurlar aslında onu farklı kılan özelliklerdir. Aslında zikredilen bu özellikler Cibrân, Mihâ’il Nu’ayme ve Emîn er-Reyhânî gibi Lübnan edebiyatının en önemli müelliflerini hatırlatır. Bu çalışmada ‘Alî Mahmûd Tâhâ’yı ülkemiz Arap dili okuyucusuna tanıtmak ve şairin Arap dili ve edebiyatı sahasında daha fazla tanınıp kendisine ilişkin muhtelif akademik çalışmaların yapılmasına vesile olmak için öncelikle şairin hayatına, ardından eserlerine ve son olarak da edebi kişiliğine dair bilgi vermek ve divanlarından çeşitli örnekler sunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili, ‘Alî Mahmûd Tâhâ, Apollo Grubu, Romantizm, Arap Şiiri.

Giriş

1798 yılında Napolyon’un Mısır’ı işgal etmesi ve akabinde Araplar ile Batı arasındaki ilişkilerin artışı ile modernleşme hareketi başlamıştır. Ancak bu yeni süreç içerisinde değişimin meydana gelebilmesi için XX. yüzyılı beklemek gerekecektir. Başlayan yeni yüz yıl ile birlikte şairler klasik kültürden uzaklaşıp modern kültüre yakınlaşmaya başlayacaklardır. Bu bağlamda ilk olarak Mısır’da Mahmûd Sâmî el-Bârûdî’nin başlattığı yenileşme hareketi ve bununla beraber Mehcer edebiyatı dâhilindeki isimlerin başlattıkları edebi faaliyetler önemlidir. Mahmûd Sâmî el-Bârûdî’nin öncüsü olduğu neo-klâsizm (el-Klâsikiyyetu’l-Cedîde) hareketi Abbasî döneminin büyük şairlerinin şiirlerini örnek almaya çalışmıştır. Neo-klâsik şairler şiirlerinde, tek bahirli, tek revili olan geleneksel şiir yapısını kullanmışlardır (Türken Çakır, 2013: 6-17).

Arap şiirinde ilk köklü değişiklik ise Lübnan asıllı Mısırlı şair olan Halîl Mutrân (1872-1949)’ın şiirlerinde meydana gelir. Mutrân’ın şiirlerindeki yeni arayışlarının kaynağını oluşturan faktör, değişimi, yeniliği ve birçok alanda Avrupa’nın örnek alınmasını savunan bir düşünce hareketidir. Arap şiirinin modernleşmesi aşamasında Divan Grubu’nun da önemli bir etkisi bulunur. Bu topluluk ‘Abdurrahman Şukrî (1886-1958), ‘Abbâs Mahmûd el-‘Akkâd (1889-1964) ve İbrâhîm ‘Abdulkâdîr el-Mâzinî (1889-1949) gibi isimler tarafından Mısır’da kurulur. Divan Grubu, İngiliz romantik şair ve eleştirmenlerden etkilenmiş, İngiliz romantizmini benimsemiş ve başlarda “İngiliz Ekolü” adı altında ortaya çıkmıştır. Bu akımdan sonra kurulan önemli bir ekol ise Ahmed Zekî Ebû Şâdî liderliğinde Kahire’de kurulan Apollo Grubu’dur. Halîl Mutrân, İbrâhîm Nâcî, ‘Alî Mahmûd Tâhâ, Muhammed ‘Abdulmu’ti el-Hemşerî ve Mahmûd Hasen İsmail gibi dönemin genç şair ve edebiyatçılarından oluşan bu grubun amacı Arap şiirinin düzeyini yükseltmek, şiir dünyasındaki

sanatsal yenilikleri ve şairleri her anlamda desteklemektir. Arap şiirinin romantik akımına dâhil oluşuna önemli katkı sağlayan gruplardan birisi ise Cibrân Halil Cibrân'ın da aralarında olduğu Ortadoğu'dan Amerika kıtasına göç eden edebiyatçıların oluşturdukları Mehcer¹ Ekolü'dür (Türken Çakır, 2013: 6-17).

1. Hayatı

'Alî Mahmûd Tâhâ 1901 yılında Aşağı Mısır'daki Mansûra kasabasında dünyaya gelir. Müellif, ortaöğrenimini tamamlayamayasa da *Medresetu'l-Hendeseti't-Tatbikiyye* (Teknik Lise)'de bir dönem ders görüp 1924 yılında buradan mimarlık dalında bir diploma alır. Özellikle gençlik döneminde adına eklenen "mühendis" nitelemesi muhtemelen bu eğitimi nedeniyle. Uzun yıllar Mansûra'da devlet kurumlarının çeşitli kademelerinde mühendis olarak çalışan 'Alî Mahmûd Tâhâ, burada diğer *Apollo* şairlerinden olan Muhammed 'Abdulmu'ti el-Hemşerî, Sâlih Cevdet ve İbrâhîm Nâcî² ile tanışır ve İbrâhîm Nâcî'den çok etkilenir (ez-Zirikli, 1990: 21; Subaşı, 2007: 74).

1930'lu yıllarda Tâhâ'nın İbrâhîm Nâcî'yle beraber Kahire'ye tayini çıkar. Bayındırlık Bakanlığı'nda bir göreve başlar. Birkaç yıl geçtikten sonra Ticaret Bakanlığı Müzesi'nin müdürü olur. Daha sonraları Mısır Hükümet Temsilciliği sekreteryasında yer alır. 1944 yılında sebep göstermeksizin buradaki görevini bırakır. 1949 yılında kısa bir süre Mısır Milli Kütüphanesi müdür yardımcılığı görevini üstlenir. Şair hayatının büyük bir çoğunluğunu Mısır'daki devlet dairelerinde memur olarak geçirir ve yaşamı boyunca hiç evlenmez. Aynı yılın 17 Kasım'ında Kahire İtalyan Hastanesi'nde hayatını kaybeder. Vefatı öncesinde sahip olduğu bütün kitaplarını milli kütüphanenin Mansûra şubesine bağışlar (Kehhâle, 1957: 530; Subaşı, 2007: 74; ez-Zirikli, 1990: 21).

2. Eserleri

2.1. *el-Mellâhu't-Tâih* (Şaşkın Denizci): 'Alî Mahmûd Tâhâ'nın 1934 yılında Kahire'de yayımlanan ilk divanıdır. Divanda genel olarak hüznün ve keder duygularını içeren şiirler bulunur. Bu bakımdan romantizm yüklü bir çalışmadır. Edebiyat çevrelerinden büyük bir destek gören 'Alî Mahmûd Tâhâ'nın bu divanı, Tâhâ Huseyn tarafından methedilir. 1938 senesinde Avrupa'ya yaptığı seyahatlerin birinde İtalya'da nazmettiği ve bu divanda yer alan *Cundûl* adlı kasidesiyle Mısır'daki en ünlü şairlerden biri haline gelir. Aynı zamanda meşhur bir şarkı olarak da uyarlanan *Cundûl* kasidesi, sanatçı Muhammed Abdulvahhâp tarafından seslendirilir.

2.2. *Leyâli'l-Mellâh et-Tâih* (Şaşkın Denizcinin Geceleri): 'Alî Mahmûd Tâhâ'nın ikinci divanı olan bu koleksiyon, 1940 senesinde Kahire'de yayımlanır. Şair bu eserini, hayatında kazanmış olduğu birçok tecrübe ve özellikle Avrupa'ya yaptığı seyahatlerin ardından kaleme alır. Şairin en meşhur kasidelerinin yer aldığı bu divan, onun şöhretine şöhret katmıştır.

2.3. *Ervâh Şâride* (Asi Ruhlar): 1941 senesinde Kahire'de yayımlanır. Bu eserde, şiirdeki sanatsal öğretiler, şiir çevirileri, edebiyat anıları, İngiliz ve Fransız edebiyatına ilişkin makaleler yer alır.

2.4. *Ervâh ve Eşbâh* (Ruhlar ve Hayaletler): 1942 senesinde Kahire'de basılan şairin bu uzun kasidesinde, Yunan mitolojisinden ve Tevrat'tan şahıslar arasındaki felsefi ve şiirsel konuşmalar yer alır.

2.5. *Zehr ve Hamr* (Çiçek ve Şarap): 1943 senesinde Kahire'de basılan şairin bu divanında şarap ve kadından söz eden şiirler yer alır. Bazı eleştirmenlere göre şair, şiirsel yeteneklerinin zirvesine bu divanla çıkar.

¹ Mehcer edebiyatı hakkında detaylı bilgi için bkz.: Sultan Şimşek, *Amerika'daki Arap Göç Edebiyatında Din Anlayışı*, Türkiye Alim Kitapları, Saarbrücken, 2015.

² Hakkında detaylı bilgi için bkz.: Faruk Şirin, "İbrâhîm Nâcî'nin Munâsebât Şiirleri", *Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, 2015.

2.6. *eş-Şevku’l-Âid* (Geri Dönen Arzu): ‘Alî Mahmûd Tâhâ’nın bu eseri, 1945 senesinde Kahire’de basılır. Şair, bu eserinde elinden kayıp giden gençliğine olan özlemini dile getirir. Bu divanda, modernizm ve lirizmin hâkim olduğu şiirler mevcuttur. Ayrıca bu eserinde şair, II. Dünya Savaşı’ndan önce İtalya, İsviçre, Almanya ve Fransa gibi ülkelerdeki hatıralarından da söz eder.

2.7. *Şark ve Ğarb* (Doğu ve Batı): ‘Alî Mahmûd Tâhâ’nın 1945 senesinde Kahire’de basılan son divanıdır. Bu divanında şair, ulusal ve toplumsal konulu şiirlere yer verir.

2.8. *Uğniyeti’r-Riyâhi’l-Erbâ’* (Dört Rüzgârın Şarkısı): ‘Alî Mahmûd Tâhâ’ya ait olan bir şiirsel tiyatrodur. Şair bu alanda İngiliz romantiklerini taklit etmiş, İskoç şair Byron ve İngiliz şair Shelly gibi şiirsel tiyatro yazarlarının da etkisi altında kalmıştır (Türken Çakır, 2013: 62-63).

3. Edebi Kişiliği ve Şiirlerinden Örnekler

Şair ilk şiirini daha 17 yaşındayken *es-Sufûr* Dergisi’nde 1918 yılında yayımlar. *Âlâm eş-Şâ’ir* (Şairin Sızıları) adını taşıyan bu şiire okurun ilgisini çekmek, şaire cesaret vermek ve onu edebiyat dünyasına tanıtmak adına Ahmed Zeyyât tarafından bir giriş yazılmıştır. Bu şiirin aksine bazı eleştirmenler şairin ilk şiirinin ‘*Uğniye Rifîyye* (Köy Türküsü) olduğunu ileri sürer (Subaşı, 2007: 75).

Tâhâ, Ticaret Bakanlığı ve Parlamento Binası’nda olmak üzere çeşitli görevlerde bulunduğu Kahire’ye taşındıktan sonra çalışmalarının bir kısmını editörü olduğu ve aynı zamanda kendisine oldukça cesaret veren *Apollo* Dergisi’nde yayımlar. II. Dünya Savaşı’ndan kısa süre önce 1938 yılında vaktini Avrupa’da, özellikle de tasvire dayanan ve nostaljik şiirler nazmettiği İtalya, İsviçre ve Avusturya gibi ülkelerde geçirir. Yaygın olarak klasik Arapçayı kullanmasına rağmen İngilizce ve biraz da olsa Fransızca bilmekteydi. Nitekim Lamartine, Verlaine, John Masefield ve Shelley gibi isimlerin eserlerinden çeviriler yapar. Mansûra’da tanıştığı arkadaşı Nâcî’den ve İngiliz romantiklerini okuyan ve tartışan diğer genç şairlerle olan ilişkisinden oldukça istifade eder. Ayrıca Batı romantikleri hakkındaki bilgisinin bir kısmını burada elde ederken dolaylı olarak *Apollo* Grubu’yla teması ve Mehcer şiiri okumaları yoluyla kendini geliştirir. *Ervâh Şâride* (Asi Ruhlar) adlı çalışması Avrupa’daki seyahatlerinin kısa açıklamalarını ve Shelley, HG Wells, de Musset, de Vigny, Verlaine, Rimbaud ve Baudelaire gibi İngiliz ve Fransız yazarlar üzerine makalelerini içerir (Subaşı, 2007: 75).

Şair için yurt dışı yolculukları gerçekten önem arz etmekteydi. 1938 yılında İtalya, İsviçre, Almanya ve birkaç Avrupa ülkesini daha ziyaret eder. 1939 yılına gelindiğinde ise kendisi Berlin’de iken II. Dünya Savaşı patlak verir. 1946 yılında tekrardan İsviçre ve Fransa’ya yolculuk yapar. Yaptığı bu yolculuklar *Uğniyâtü’l-Cundûl* ve *Buhayrât Kûmû* adlı çok bilinen ve yeniden ün kazanan en meşhur şiirlerini kaleme almasına ilham kaynağı olur (Brugram, 1984: 175). Şair önce İtalya, İsviçre, Almanya ve Fransa gibi Avrupa ülkelerine gerçekleştirdiği bazı seyahatleriyle ilgili anılarından bahsettiği ve lirizmin hâkim olduğu *eş-Şevku’l-Âid* (Geri Dönen Arzu) adlı divanı ile okuyucu karşısına çıkar. Dîvânında 1949 yılında gittiği Berlin için de *Beyne’l-Hubb ve’l-Harb* (Aşk ve Savaş Arasında) adında bir kaside nazmeder. Dîvânlarının sonuncusu ise 1947 yılında yayımladığı *Şark ve Ğarb* (Doğu ve Batı) adını taşıyan eseridir (Subaşı, 2007: 75).

‘Alî Mahmûd Tâhâ, Fransızca ve İngilizceyi kendi kendine öğrenir, böylece de bu dillerdeki edebi eserleri okuma ve inceleme imkânı yakalar. Fransız edebiyatından özellikle Baudelaire’den, İngiliz edebiyatından Caroline’den etkilenir. Lamartine’in, çok sevdiği *Le Lac* (Göl) adlı şiirini 1926 senesinde Arapçaya çevirmiş, bunu ve Alfred de Vigny’nin *La maison du berger* (Çoban Evi)’in de arasında bulunduğu daha pek çok çevirisini *Apollo*’dan önce *es-Siyâse* gazetesinin haftalık eki olan *el-Siyâsetü’l-‘Usbu’iyye*’de yayımlar. Aynı şiirin, birkaç hafta sonrasında yine aynı dergide bu kez İbrâhîm Nâcî çevirisiyle yayımlanması, Lamartine’in *Apollo* Grubu üzerindeki etkisinin ne kadar çok olduğunu gösterir. Şevkî Dayf, *Dirâsât fi’ş-Şi’ri’l-‘Arabiyyi’l-Hadîs* adlı eserinde ‘Alî Mahmûd Tâhâ’yı Batı edebiyatlarını yeteri kadar okumadığı ve bu yüzden de felsefî derinliği olmadığı

hususunda eleştirir. Diğer yandan Dayf, Tâhâ'nın şiirlerini, günlük hayatı gerçekçi bir şekilde ele alması, sözcüklerin okuyanın ruhunu okşar nitelikte olması ve tınısı nedeniyle başarılı bulur. 'Alî Mahmûd Tâhâ, insanın duygusal yönünü harekete geçiren başarılı şiirleriyle günümüzde dahi okuyucuyu etkileyebilmektedir. Aşağıda bir bölümüne yer verilen "Köy Türküsü" adlı şiiri ilk çalışması olmasına rağmen teknik açıdan çok başarılı görülür (Subaşı, 2007: 75) :

إذا دَاعَبَ الْمَاءُ ظِلَّ الشَّجَرِ
وَعَارَلَتِ السُّحُبُ ضَوْءَ الْقَمَرِ
وَرَدَّدَتِ الطَّيْرُ أَنْفَاسَهَا
خَوَافَقَ بَيْنَ النَّدَى وَ الزَّهَرِ
وَنَاحَتْ مُطَوِّقَةً بِالْهَوَى
تُنَاجِي الْهَدِيلَ وَتَشْكُو الْقَدَرِ
وَمَرَّ عَلَى النِّهْرِ نَغْرُ النَّسِيمِ
يُقَبِّلُ كُلَّ شَرَاةٍ عَبْرَ
وَأُطْلِعَتِ الْأَرْضُ مِنْ لَيْلِهَا
مِفَاتِنَ مُخْتَلِفَاتِ الصُّورِ
هُنَالِكَ صَفْصَافَةً فِي الدُّجَى
كَأَنَّ الظَّلَامَ بِهَا مَا شَعَرَ
أَخَذْتُ مَكَانِي فِي ظِلِّهَا
شَرِيدَ الْفَوَادِ كَتِيبَ النَّظَرِ

*Su oynadığında ağacın gölgesiyle
Flört ettiğinde bulutlar ay ışıyla
Kuşlar alıp verirken nefeslerini
Kanat çırparak, çiğ taneleri ve çiçekler arasında
Aşk acısıyla öterken güvercin
Aktararak içini ötüşüne
Dert yanarak kaderden
Esintinin ağzı uğradığında nehre
Her geçen yelkeni öpmek için
Bir söğüt ağacı vardı orada karanlıkta
Sanki hissetmemişti karanlık, varlığını
İşte onun gölgesinde aldım yerimi
Gönlüm uzaklarda, bakışlarım kederli. (Er, 2004: 47)*

Tâhâ'nın ilk koleksiyonundaki şiirlerden ikisi *Mellâhu't-Tâ'ih* ve *eş-Şâti'u'l-Mehcûr* isimlerini taşır. Koleksiyon, Lamartine'in *Le Lac* (Göl)'in muhtemelen Tâhâ'ya ilham veren bir şiir çevirisi ile biter. Lamartine'in şiiri, görünürde limanı olmayan zamanın okyanusunda yolculuk eden ve sonsuza dek ebedi geceye taşınan insanın şiiridir (Badawi, 1975: 138-139; Tâhâ, 2013: 125):

لَيْتَ شِعْرِي أَهَكَذَا نَحْنُ نَمُضِي

فِي عُبابٍ إِلَى شَوَاطِئِ عُمُصٍ
وَنَحْوِ الزَّمَانِ فِي جُنْحِ لَيْلٍ
أَبَدِيٍّ، يُضْنِي النَفُوسَ وَيُنْضِي
وَضِيفَاتِ الْحَيَاةِ تَرْمُقُهَا الْعَيْنُ
فَبِعُصٍّ يَمُرُّ فِي إِثْرِ بَعْضٍ
دُونَ أَنْ تَمْلِكَ الرَّجُوعَ إِلَى مَا
فَاتَ مِنْهَا، وَلَا الرُّسُوَّ بِأَرْضٍ!
حَدَّثَنِي الْقَلْبُ، يَا بُحَيْرَةُ، مَا لِي
لَا أَرَى «أَوْلَفِيرَ» فَوْقَ ضِيفَاتِكَ
أَوْشَكَ الْعَامُ أَنْ يَمُرَّ، وَهَذَا
مَوْعِدٌ لِلْقَاءِ فِي مِصْطَافِكَ

*Keşke şiirim, böyle mi gidiyoruz biz
Dalgalar içinde belirsiz sahillere
Nefisleri yoran ve zayıflatan ebedi
Bir gece karanlığında zamanla uğraşıyoruz
Hayatın kenarlarını göz görüyor
Kimisi kimisinin izinden gidiyor
Biz onlardan geçene dönüş ve bir yerde kalma hakkımız olmadan
Ey göl, kalbe konuş neden ki ben Olfer'i senin kenarlarında göremiyorum
Neredeyse bir yıl geçmek üzere
Ve bu senin yaylanda buluşma vakti!*

Tâhâ'yı çeken temalar çoğunlukla şiir ve şair, insan acıları, sevgi ve doğadır. Koleksiyondaki en uzun iki şiir *Mîlâdu 'ş-Şâ 'ir* ve *Allah ve 'ş-Şâ 'ir*'dir. İlk olarak *Apollo Dergisi*'nde yayımlanan ilk şiirlerden sonra bu koleksiyon okuyucuya şairdeki olağanüstü değişikliği göstermektedir. Tâhâ, *Mîlâdu 'ş-Şâ 'ir*'i şöyle tarif eder (Badawi, 1975: 139; Tâhâ, 2013: 17):

هَبَطَ الْأَرْضَ كَالشُّعَاعِ السَّنِيِّ
بِعَصَا سَاحِرٍ وَقَلْبِ نَبِيِّ
لَمَحَّةٌ مِنْ أَشْعَةِ الرُّوحِ، حَلَّتْ
فِي تَجَالِيدِ هَيْكَلٍ بَشَرِيٍّ
أَهْمَتْ أَصْغَرِيَهُ مِنْ عَالَمِ الْحِكْمَةِ
وَالْتُّورِ كُلِّ مَعْنَى سَرِيٍّ

*Peygamber kalbi ve sihirbaz değneği ile
Yüksek bir ışık gibi yeryüzüne indi
Beşeri heykel vücuduna ruh ışığından bir ısıltı indi*

Hikmet ve nur âleminde

Onun diline ve kalbine her yüce anlamı ilham etti

Aşk, Tâhâ'nın ilk koleksiyonu olan *el-Mellâhi't-Tâ'ih*'de genellikle doğa ile bağlantılı olan bir temadır. Aşk şiirlerinin arka planını oluşturan doğal manzara genellikle şairin tutkusunu yüceltir ve idealleştirir. Tâhâ'nın ikinci koleksiyonu olan *Leyâlî'l-Mellâhi't-Tâ'ih* (1940)'de önemli bir değişiklik gerçekleşir. Bu koleksiyonda şairin yaşlılığa doğru ilerleyen döneminde oluşan umut kaybını temsil eden, dramatik bir şekilde ilerleyen ve biraz da alegorik bir çalışma olan *et-Timsâl* gibi bir şiir mevcuttur (Badawi, 1975: 141; Tâhâ, 1940: 86):

أقبلَ الليلُ، وأتخذتُ طريقي
لك، والنَّجمُ مُؤنسي، ورفيقي
وتَوَارَى النَّهَارُ خَلْفَ ستارٍ
شَفَقِي، من الغَمَامِ رقيقٍ
مَدَّ طَيْرُ الْمَسَاءِ فِيهِ جَنَاحًا
كَشَرَاعٍ فِي لُجَّةٍ من عَقِيقٍ
هُوَ مِثْلِي، حَيْرَانُ يَضْرِبُ فِي اللَّيْلِ
وَيَجْتَازُ كُلَّ وادٍ سَحِيقٍ

Gece geldi ve sana yolumu tuttum

Yıldız benim arkadaşım ve teselli edenim

Gündüz, buluttan oluşan ince

Şafak renkli bir perdenin ardında gizlendi

Akşam kuşu onun içinde akık taşından

Oluşan bir dalgada yelken misali bir kanat açtı

O benim gibi şaşkın gece içinde vuruyor

Ve her derin vadiyi geçiyor.

Ancak bu şiir, koleksiyonun genel ruhunu yansıtmaz. *Hiye* adlı kasidenin, ikinci koleksiyonu daha fazla yansıttığı söylenebilir. *Hiye* adlı kaside şairin bedensel zevklerle kendisini şımartarak ruhunun bozulduğuna dair bir pişmanlığı yansıtır (Badawi, 1975: 141; Tâhâ, 2013: 159):

« إلى التي عَلَّمَتْنِي كَيْفَ أُحِبُّ وَكَيْفَ أَكْرَهُ »

هي الكأسُ مُشْرِقَةٌ فِي يَدَيْكَ،
فَمَاذَا أَرَأَيْتَ فِي خَمْرِهَا؟
نَظَرْتُ إِلَيْهَا وَبَاعَدْتُهَا
كَأَنَّ الْمَيِّتَةَ فِي قَطْرِهَا
أَمَّا دُفْتُهَا قَبْلَ هَذَا الْمَسَاءِ
وَعَرَبِدَتْ نَشْوَانَ مِنْ سُكْرِهَا؟

حَالَا طَعْمُهَا يَوْمَ كُنْتُ الْحَلِيِّ،
وَكُلُّ الصَّبَابَةِ فِي مَرِّهَا
سُقَيْتَ بِهَا مِنْ يَدٍ لَمْ تَكُنْ
سِوَى الرِّيحِ تَنْفُخُ فِي جَمْرِهِ

“Bana nasıl seveceğimi ve nasıl nefret edeceğimi öğretene”

O senin ellerinde doğan bardaktır
Seni onun içkisinde şüphelendiren nedir?
Sen ona baktın ve onu uzaklaştırdın
Sanki ölüm onun şiresinde
Onu bu akşam öncesinde tatsaydın
Ve onun sarhoşluğundan neşeyle zorbalık yapsaydın?
Sen dertsizken onun tadı tatlı oldu
Ve bütün aşk özlemi onun acısında
Sen onu bir elden içirildin
O el onun közünü üfleyen bir rüzgârdan başka bir şey değil

Leyâlî'l-Mellâhi't-Tâ'ih adlı koleksiyonu modern Arap şiirinde belki de yeni bir şekilde bedensel zevkleri ele alır. Ayrıca saflaştırılmış toplumun dar öğretilerinden şiirin özgürleşmesini temsil eder. Bu özgürleşme onun Avrupa'ya yaptığı keşifler sonucunda gerçekleşir. Bu ziyaret esnasında sadece doğasıyla, gölleriyle ve dağlarıyla nefes kesici bir coğrafya keşfetmekle kalmaz aynı zamanda farklı bir yaşam tarzına da şahitlik eder.

Divanda yer alan *Uğniyetu'l-Cundûl fî Kernafâl Fînseyâ* isimli şiir, müziksel boyutta nazmedilen ve dörtlüklerden oluşan bir şiirdir. Bu şiirin başlangıcında Batı'nın romantik bir şekilde idealize edilmiş bir resmi bulunmaktadır. Bu şiirde zevk ve neşe arayan, eğlence peşinde koşan bir atmosfer vardır. Bir Venedik karnavalı esnasındaki geziyi açık seçik bir şekilde tasvir eder. *Uğniyetu'l-Cundûl fî Kernafâl Fînseyâ* adlı şiir, bir gondol gezisini lirik terimlerle açıklar. Tâhâ'nın yaşam arzusu ve hedonizmi ilk kez alışıksız bir şekilde suçluluk duygusu olmaksızın ifade edilir (Badawi, 1975: 141-142; Tâhâ, 2013: 133):

أَيْنَ مِنْ عَيْنِي هَاتِيكَ الْمِجَالِي؟
يَا عَرُوسَ الْبَحْرِ، يَا حُلْمَ الْحَيَالِ
أَيْنَ عُشَّاقُكَ سَمَّارُ اللَّيَالِي؟
أَيْنَ مِنْ وَادِيكَ، يَا مَهْدَ الْجَمَالِ؟
مَوْكِبُ الْغَيْدِ وَعِيدُ الْكَرْنَفَالِ
وَسُرَى الْجُنْدُولِ فِي عَرْضِ الْقَنَالِ

Ey deniz gelini ve hayalin rüyası
Nerede iki gözümden o açık yerler
Nerede geceleyin sohbet eden senin âşıkların
Ey güzellik yeri nerede senin vadin

Genç, güzel kızların konvoyu

Karnaval bayramı ve kanal ininde Gondol'un gece yürüyüşü

Bu koleksiyonunun ikinci şiiri *el-Kameru'l- 'Âşık* (Âşık Ay)'da Tâhâ'nın şiirlerinin duygusal doğası temaya uygun bir şekilde hayranlıkla vurgulanır. Bu şiirde, bir kadının uzandığı ince gecelikle ve yatak odasının penceresinin açık olduğu yaz gecesinde bir ay ışığının vurduğu anı anlatılır.

Leyâlî'l-Mellâhi't-Tâ'ih adlı divanı, Tâhâ'ya Arap dünyasında büyük bir popülerlik kazandırmış ki bu durum kendisine ait olan *Uğniyetu'l-Cundûl* adlı şiirin sadece şarkıya uyarlanmasından kaynaklanmaz. Meşhur Iraklı şair Nâzik el-Melâ'ike, Tâhâ ile ilgili çalışmasında Tâhâ'ya yönelik olarak etkili sözlere yer verse de bazen Tâhâ'ya ilişkin önyargıları ve ahlaki eleştirileriyle çalışmasını zedelediği söylenebilir. Kendisi, Arap dünyasının pek çok ünlü isminin Tâhâ'nın *Uğniyetu'l-Cundûl*, *Hamra Nehru'r-Reyn*, *Buhayra Kûmû* ve *Tâyîsu'l-Cedîde* gibi şiirlerinden alıntılar yaptığını dile getirir. el-Melâ'ike, bu hususta Tâhâ'nın yaşam sevincinin savunduğu Avrupai şiirleri olduğunu belirtir. Kendisinin Batı medeniyetine katılmak adına geleneksel bağlardan kurtulmak için bir ihtiyaç ve yaşam sevincinin olduğunu söyler. Ayrıca Nâzik el-Melâ'ike, Tâhâ'nın şiirlerinin 1940'larda birçok genç şairi etkilediğini ifade eder. Kendisi Tâhâ'nın büyük popülaritesini açıklamaya çalışırken gelenekselcilere ve modernistlere, ortalama okuyucuya ve entelektüellere, birçok seviyede ve çok çeşitli zevklere hitap ettiğini söyler. Şair ve eleştirmen Selmâ Ceyyûsî, *eş-Şi'ru'l-Arabîyyi'l-Hadîs* (Modern Arap Şiiri) adlı çalışmasında da belirttiği gibi Tâhâ'nın şiiri, Ortadoğu'nun duygusal ve cinsel açıdan bastırılmış gençliğini de yansıtır. Ceyyûsî'nin haklı olarak öne sürdüğü bir diğer sebepte şu şekildedir:

“Leyâlî'l-Mellâhi't-Tâ'ih'de yeni bir romantik unsur tanıtıldı. Egzotik çekiciliği ve beklenen gizemli yolları ile Doğu, nasıl Batı romantikleri için çekici ise görünüşte özgür yaşamdan zevk alma, bireye tanınan özgürlük ve sahip olduğu egzotik çekiciliği ile Batı, kırklı yıllardaki Arap gençleri için bir çekim unsuruydu. Bu durum en iyi şekilde “Leyâlî'l-Mellâhi't-Tâ'ih” divanında gerçekleşti. Üstelik bu koleksiyonda Tâhâ, Avrupalı meslektaşları tarafından herhangi bir engel olmaksızın tamamen kabul edildi. Avrupa bir yandan kendisini beğenmiş emperyalistlerin yeri olmaktan çıkıp barışın, kadının, güzelliğin ve şarkının hüküm sürdüğü bir yere dönüştü. Bu durum toplum nazarında çok önemli bir şeydir ve o zamana kadar Avrupa'yı daha üstün ve yağmacılığın temsilcisi olarak gören bir toplum için büyük bir değişiklik idi.” (Badawi, 1975: 142-144).

Tâhâ esas olarak lirik bir şairdir. Ancak yedi divanından ikisi lirik şiirlerinden farklı alanlara yer vermesiyle diğerlerinden farklılıklar gösterir. *Ervâh* ve *Eşbâh* adlı divanı yaklaşık 400 satırlık uzun dramatik bir şiir olmasının yanı sıra çeşitli karakterler arasında geçen bir diyalogdur aslında. Yunan mitolojisinden ve İncil'den birçok figürün bir karışımıdır. Şiirin teması, insanın kadınla ilişkisinde temsil edilen beden ve ruh arasındaki çatışmadır. Eserde kullanılan stil son derece uyarıcıdır ve büyük ölçüde tasvir bolluğuna dayanır. Benzer şekilde *Uğniyetu'r-Riyâhi'l-Erba'*, bir denizcinin dört rüzgârı temsil eden, dört kızı gemisine çekerek elde etmeye çalışmasındaki başarısız deneyimini anlatan eski bir Mısır şarkısının bir parçasına dayanan dramatik bir tecrübedir. Şairin başarısı, Arap dünyasındaki hayranları arasında bir nesil genç erkekleri, genellikle taklit etmeye teşvik etti. Belki de Tâhâ olmasaydı ne Nizâr Kabbânî ne de Seyyâb olurdu (Badawi, 1975: 144-145).

'Alî Tâhâ'nın ilk şiirleri, on yedi yaşındaki bir insanın belirli bir düşünce halindeki kötümserliğini sergiler. Şairin Kahire'nin zengin bölgesindeki Süleyman Paşa sokağındaki evi, birçok arkadaşıyla vakit geçirdiği bir edebi mahfildi. Kendisi hiç evlenmemişti ki bu durum Mısır gibi bir toplumda pek de olağan bir durum değildi. 'Alî Tâhâ'nın sonraki şiirleri sanatçılar tarafından ilham alınır. Diğer taraftan kendisinin şaraba ilişkin şiirleri olduğu gibi hem 'Alî Tâhâ'nın hem de

Nâcî'nin ikinci koleksiyonlarındaki başlıklar net bir şekilde Mısır gece hayatından ilham almaktaydı (Brugram, 1984: 175).

‘Alî Tâhâ, genellikle Apollo Grubu'nun önde gelen şairlerinden biri olarak kabul edilir ve 1932 yılından sonra topluluğun dergilerine düzenli olarak katkıda bulunduğu varsayılmıştır. Ancak Apollo'da asla ön plana çıkmadı. Bu dergiden önce *es-Siyâsetu'l-'Usbû'îyye*'ye ve daha sonra *er-Risâle*'ye katkıda bulundu. Apollo'dan daha fazla *el-Muktataf*'ta yazılar yayımladı. Ancak pek çok ismin çalışmasının yayımlandığı Ebû Şadî'nin *et-Te'âvun* yayınevinde Tâhâ'nın ilk koleksiyonu basılamamıştı.

Leyâlî'l-Mellâhi't-Tâ'ih adlı divanı şaire daha fazla ün katar. Bu kitap onun tipik olarak duygusal ve bir şekilde genel ahlak anlayışına uymayan bir duruştur. Bu dönem boyunca şair bedensel zevklerini ele alırken bu durum sadece *Uğniyâtul-'Cundûl*'da değil, aynı zamanda *Îlâ Râkisa* gibi diğer şiirlerinde de görülür. Yine de bu koleksiyonda farklı konulara yer verir. Örneğin *Buhayratu Kûmû*'da olduğu gibi ki şair bu eserinde hayatının otuz yılının önemsiz bir şekilde dağıldığını söyler (Brugram, 1984: 175-177; Tâhâ, 2013: 161):

هَيْتِي الْكَأْسَ وَالْوَتْرَ

تلك «كومو» مَدَى النَّظَرِ

واصدحي، يا خواطري

طَوَيْتُ شُقَّةَ السَّفَرِ

وَدَنْتُ جَنَّةَ الْمَيِّ

وَحَلَا عِنْدَهَا الْمَقَرِ

قَدْ بُعِثْنَا بِهَا عَلَى

مَوْعِدٍ غَيْرِ مُنْتَظَرِ

فِي مَسَاءٍ كَأَنَّهُ

حُلْمُ الشَّيْخِ بِالصَّبَرِ

الْبَحِيرَاتُ وَالْجِبَالُ

تَوْشَحْنَ بِالشَّجَرِ

Kadeh ve teli hazırla
Nazar boyu uzanan o Komo'dur
Ey hatıralarım şarkı söyle
Yolculuk meşakkati katlandı
İstenilen cennet yaklaştı
Onun yanında karargâh tatlılaştı
Orada beklenmeyen bir randevuya gönderildik

*Bir akşamda sanki yaşının çocukluk rüyası gibi
Göller ve dağlarla
Ağaçlarla bürünmüş*

‘Alî Tâhâ’nın son koleksiyonu olan *Şark ve Ğarb* (1947), *Esdâ’ mine’l-Ğarb* ve *Esvât mine’ş-Şark* adlarında oldukça heterojen iki kısımdan oluşur: İlk bölüm anılarını hatırlatır ve esas olarak 1946 yılında Beyrut ve Atina üzerinden İsviçre ve Fransa’ya yaptığı yolculuklarındaki anılarını içerir. Şiirlerin uzunluğu dikkat çekicidir. Örneğin, şairin bir İskandinav sanatçısının şirketine geceleyin yaptığı bir ziyaretini anlatan şiir olan *Elhân ve Eş’âr fî Menzil Richard Wagner*, 65 satırdır. Bir başka uzun şiir ise, ‘*Alâ Hâcizi’s-Sefîne*’ adını taşımakta olup bir kızın bir geminin korkuluğunda derin düşüncelere dalmasını tasvir eder. İkinci bölüm ise tamamı siyasi olaylardan esinlenen uzun şiirlerden oluşmaktadır: *Îlâ Ebnâ’i’s-Şark* ve *Yevm Filistîn* gibi şiirler Filistin sorununu yansıtır. Ayrıca Sudan sorununa da yer verir. Bu koleksiyonların dışında şair, modern Arap edebiyatında öne çıkan iki uzun koleksiyon daha yayımlar. Birincisi, *Ervâh ve Eşbâh* (1942), Sappho, Thais, Hermes gibi klasik antik karakterlerin yanı sıra Âdem ve Havva gibi karakterleri de içeren bir bağdaştırıcı eserdir. Bazı eleştirmenler tarafından destansı olarak adlandırılrsa da, tanımlanması gerçekten zordur. Eleştirmenlerden birine göre bu eser zihin ve beden, ahlaki değerler ve içgüdüler arasındaki etkileşimi tanımlamayı amaçlayan, çok az dramatik eylemlerle birlikte bir dizi monolog ve diyalogdan oluşur (Brugram, 1984: 178-179). İkinci büyük eser, ilk kez *La Revue du Caire*’de yayımlanan antik bir Mısır şiirinin Fransız Mısır bilimci Étienne Marie Felix Drioton çevirisinin uyarlaması olan *Uğniyetu’r-Riyâhi’l-Erba*’dır. Barok tarzında bir eserdir, başlangıçta kısmen oyun ve opera olarak düşünülmüştür.

‘Alî Tâhâ gençliğinde “modern” bir şair olarak çıkış yaptığında, yenilik taraftarları tarafından coşkuyla karşılanmadığı halde çok etkili bir yazardı. ‘Alî Tâhâ başlangıçta Apollo şairleri ile tanıştığında zaman içerisinde bu grupla çok fazla anımsanmaya başlar. Öte yandan, erken döneminde “muhafazakâr” olarak değerlendirilenler tarafından daha sonra ne kadar takdir edildiği dikkat çekicidir. 1934 yılında Mustafa Sâdık er-Râfi’î, *el-Mellâhi’t-Tâ’ih*’i inceledi ve bu koleksiyonu lafızların çokluğu ile eleştiren ‘Abdulkâdir el-Mâzini’ye karşı savundu. ez-Zeyyât, *er-Risâle* Dergisi’nde *Ervâh ve Eşbâh* için olumlu bir yazı kaleme almıştır. ‘Alî Tâhâ, *er-Risâle* Dergisi’ne pek çok katkıda bulundu. İlk sayısında bir şiir yayımladı ve düzenli olarak yazmaya devam etti. Bir bakıma, bu derginin etkisi nedeniyle ‘Alî Tâhâ kararlı bir milliyetçi şair haline geldi. Bu durum ‘Alî Tâhâ’nın diğer Arap ülkelerindeki etkisinin çağdaşlarından daha fazla olmasının nedenlerinden biri olabilir. Iraklı şair es-Seyyâb, gençliğinde ona hayrandı. Kendisi 1944 yılında ‘Alî Tâhâ’ya, Baudelaire hakkında uzun bir şiir gönderdi. Ancak şair ona herhangi bir cevap göndermedi. (Brugram, 1984: 179-180).

Mısırlı şair Alî Mahmûd Tâhâ’yı takip eden isimlerden birisi de Arap şiirinin serbest ölçüye taşınmasında önemli bir rolü olan Bedr Şâkir es-Seyyâb’tır. es-Seyyâb, özellikle de onun rahat, lüks ve leziz duyguları ifade ederken ortaya çıkan sözel yeteneğinden oldukça etkilenir. Bu nedenle de bastırmaya çalıştığı benzer duyguları açığa çıkarmaya karar verir ve son zamanlarında kadınlarla olan ilişkilerini not etmeye başlar (Ceylan, 2011: 44). es-Seyyâb’ın ilk şiir divanı 1947 yılında Mısır’da *Ezhâr Zâbile* (Solmuş Çiçekler) adıyla yayımlanır. İkinci şiir divanı ise *Esâtîr* (Efsaneler) adıyla 1950’de Necef’te yayımlanır. Söz konusu iki divan da Apollo Topluluğu’nun, özellikle de ‘Alî Mahmûd Tâhâ’nın romantizminden etkilenmiş lirik şiirlerden ibarettir. Ayrıca kendisinin ilk dönem şiirlerinde romantizmin izleri olmasında ‘Alî Mahmûd Tâhâ etkisi görülür (Ceylan, 2011: 28-36).

Sonuç

Modern Arap şiirinin gelişmesinde etki eden ekollerden birisi olan Apollo Grubu’nun önemli temsilcilerinden olan ve aynı zamanda çok genç yaşta şiirler nazmetmeye başlayan ‘Alî Mahmûd Tâhâ, 1940’lı yıllarda kaleme aldığı şiirleriyle dönemin gençlerini ve edebiyatçılarını etkilediği

görüldür. Kendisinin edebi birikimine bakıldığında tek başına öğrendiği İngilizce ve Fransızca gibi Batı dillerine vakıf olması, bu dillerden şiir çevirileri yapması, genç yaşlarından itibaren Batı edebiyatlarını takip etmesi ve Avrupa ülkelerine gerçekleştirmiş olduğu ziyaretler kendisini besleyen temel faktörler arasında yer alır. Tabii ki kendisi Batı edebiyatlarından etkilenmiş ve romantizm akımı dâhilinde şiirlerini nazmeden Cibrân, meşhur Tunuslu şair Ebû Kâsım eş-Şâbbî ve Halîl Mutrân gibi sayılı romantik şair arasında yerini almıştır. Kendisi, şiirlerinde insanlara geleneksellikten kurtularak Batıyı anlatmaya çalışmış ve bu bağlamda içerisinde bulunduğu döneme yenilikler katmaya çalışmıştır. Şiirlerinde çoğunlukla şiir, şair, sevgi, doğa, insani acılar, aşk, şarap, kadın, gençliğine özlem ve Avrupa seyahatleri gibi pek çok hususu işlemiş özellikle aşk, doğa, dini tecrübe, sanatsal yaratıcılık ve sonsuzluğu aramak gibi unsurlar bir romantik olarak şiirlerinde dikkati çeken unsurlar arasında yer almıştır. Şairin yaşadığı dönem içerisinde, modern Arap şiirinin serbest ölçüye taşınmasında önemli isimlerden biri olan Bedr Şâkir es-Seyyâb’ın kendisinden etkilendiği anlaşılır ve belki de Tâhâ sayesinde sonradan ün kazanan pek çok romantik şair, başarısını Tâhâ’nın şairliğine borçludur. Son olarak sıra dışı bir şair olan Tâhâ’nın, Nâzik el-Melâ’ike ve Şevkî Dayf gibi isimler tarafından da başarılı bir şair olarak nitelendiği ancak kendisinin yaşadığı dönemde Apollo içerisinde ön plana çıkmadığı anlaşılmıştır.

Kaynakça

- Adalar Subaşı, D. (2007). “Apollo grubu: Bir modern Arap şiiri ekolü”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*.
- Badawi, M.M. (1975). *A critical introduction to modern Arabic poetry*, Cambridge University Press.
- Brugram, J. (1984). *An introduction to the history of modern Arabic literature in Egypt*.
- Ceylan, Z. (2011). “Romantizmden öznelliğe Bedr Şâkir es-Seyyâb”, *Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Er, R. (2004). *Çağdaş Arap edebiyatı seçkisi*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ez-Ziriklî, H. (1990). *el-A ‘lâm*, C. I-V.
- Kehhâle ‘U. R. (1957). *Mu‘cemu’l-Muellifin*, C.I, C.II.
- Şimşek, S. (2015). *Amerika’daki Arap göç edebiyatında din anlayışı*, Türkiye Alim Kitapları.
- Şirin, F. (2015). “İbrâhîm Nâcî’nin munâsebât şiirleri”, *Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Tâhâ, A. M. (2013). *Dîvân ‘Alî Mahmûd Tâhâ*, Hindâvî.
- Tâhâ, A. M. (1940). *Leyâlî’l-Mellâhi’t-Tâ’ih*.
- Türken Çakır, M. (2013) “Modern Arap şiirinde Apollo ekolü”, *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.